

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA: GOD. 60 D. POLUGOD. 30 D.
ČETVRTGOD. 15 D. POJEDINI BROJ 1.50 D.

Sjednica Akcionog Odbora

Nastavak.

Od 25. do 28. jula zasijedale su bez prestanka komisije. Plenarna sjednica otvorena je opet u ponedjeljak u 10 sati uvečer.

Dr. Hantke kao referent budžetne komisije izjavljuje, da je komisija povisila po palestinskoj egzekutivi predloženi budžet tek u nekim izuzecima. Kod toga bila je komisija svjesna toga, da je predloženi budžet minimalan i da nikako ne zadovoljava potrebe Palestine. No, kako iskustva posljednjih triju godina pokazuju, da se mora računati sa mjesečnim primitkom od otprilike 32.000 funti, morao se budžet dovesti u sklad sa ovom činjenicom. Povišenjem budžeta mora da se započne na strani primitaka, a ne kao do sada, na strani izdataka.

Pojedine stavke budžetnog predloga su slijedeće:

1. Poljoprivreda	LE	125.000
2. Školstvo		58.000
3. Radovi		30.000
4. Imigracija		29.000
5. Trgovina i obrt		9.000
6. Zdravstvo:		
a) Hadasa	LE	23.000
b) Kupat-holim		12.000
7. Poljoprivredna pokusna stanica		8.500
8. Šhunat-ovdim (predradnje)		8.000
9. Mizrahi		8.400
10. Narodna biblioteka		2.000
11. Tehnika		3.000
12. Kemijski laboratorij univerze		1.000
13. Izvanredni izdaci		9.500
14. Uprava		15.000
15. Hipotekarna banka		10.000
16. Javne radnje (zajam misradu)		8.000
17. P. L. D. C.		5.000
18. Obveze godine 5684.		60.000
19. K. K. L.		5.000
20. I. C. T. (za P. E. C.)		12.000
21. I. C. T. (za restauracioni fond)		5.000
		446.400

Diskusija o budžetu odgadjaju se za slijedeću sjednicu. Medjutim podnaša g. Motzkin izvještaj komisije za Jewish Agency. Komisija je ispitala predlog Egzekutive i nekoje stavke promijenila.

Prelazi se na pitanje kongresa. Poslije dulje debate izabiru se dva glavna govornika.

Grünbaum izjavljuje, da A. O. nema prava, da u pitanju Jewish Agency stvara zaključke, koji prelaze granice postavljene po XIII kongresu. S druge strane je nemoguće odgoditi odluku, jer bi to uvjetovalo raspad cijele stvari a i organizacija ne može više podnositi današnji položaj. Govornik se ne boji, da će uslijed izbora za kongres trpiti sabirne akcije.

Usiškin izjavljuje, da u pitanju Jewish Agency ne će glasovati, jer i ako je on protiv nje ipak uvidja, da sada ne preostaje drugo, već ići započetim putem. Jedan izvanredni kongres u zimi ne bi u stvari ništa promijenio, naprotiv bio bi kritičan za čitav sabirni rad za Keren Kajem i Keren Hajesod. Ovaj riziko ne smijemo preuzeti. Weizman neka se zadovolji time, da je 80% Akcionog Odbora za njegove predloge, i u slučaju ako kongres bude na ljeto.

Dr. Weizmann izjavljuje, da nije imao namjere, da poduzme nešto protivu-ustavno. Egzekutiva predlaže, da se kongres sazove u decembru, da stvori legalnu bazu za zaključak prego-

vora u Americi. Daljnje odgadjanje smatra sudbomosnim. Egzekutiva uvažuje ozbiljne i teške razloge, koji se navadjaju protiv kongresa u zimi, naročito one iz Amerike i Palestine. No ne vidi drugog puta. Jedina bi bila mogućnost, da A. O. primi predloge egzekutive u takvoj formi, da ona ima barem moralnu mogućnost nastaviti pregovore. A. O. je odbor kongresa i daje sliku kongresnog štimunga. U današnjoj situaciji teško je naći izlaz.

Dr. Weizman, koji mora da otputuje, oprašta se od Akcionog Odbora.

Lipsky naglasuje, da je potrebno, da A. O. jasno izrazi, u kojem da se pravcu dalje pregovara, jer je inače Weizmannu nemoguće otići opet u Ameriku. Amerikancima je nemoguće doći u decembru u Evropu. To bi i štetovalo akciji Keren Hajesoda. Jedno ustavno pitanje ne smije da ima moć, da smeta u odlučujućem času cionističkog rada.

Sokolov naglasuje, da su poslije zaključka Egzekutive u stvari kongresa pridošle nove okolnosti, u glaynome protesti iz Amerike i Palestine. No i pored toga smatra pogriješnim, da se kongres stavi pred gotovu činjenicu i zastupa stoga stajalište, da se kongres održi u zimi.

U utorak 29. jula nastavlja se ova debata i imeničnim glasovanjem odbija se održanje XIV. kongresa u zimi o. g.

Blumenfeld izjavljuje, da je nemoguće započeti raspravljanjem elaborata komisije za Jewish Agency. Predlaže stoga, da se sve rezolucije predaju Egzekutivi kao materijal i stavlja predlog:

»Akcionni Odbor prima sa zadovoljstvom do znanja izvještaj o pregovorima, koje je vodio predsjednik organizacije u Americi u stvari proširenja Jewish Agency.

Akcionni Odbor nalaže Egzekutivi cionističke organizacije, da na temelju predloženog plana i rasprave o organizatornoj preudsbu Jewish Agency, nastavi pregovore tako, da će kongres moći stvoriti konačnu odluku.«

Na ovo se nadovezala opširna debata, koja se svršava zaključkom, da predsjedatelj komisije Motzkin i Blumenfeld imaju sporazumno prerediti gornji predlog.

Dr. Halpern izjavljuje, da su egzekutiva i finansijsko i gospodarsko vijeće sporazumni budžetom komisije i ako on prekoračuje prvotni predlog. Govornik upućuje na to, da točka 15. budžeta valjda neće biti realizirana, jer se hipotekarna banka nada, da će slijedeće godine prodati založnice za iznos od L 10.000 i više, tako da ne će morati raspolagati novcem Keren Hajesoda. Cionisti sviju zemalja pozivlju se, da povedu veliku propagandu za ove založnice, koje su sigurna investicija sa 7% kamata.

Usiškin predlaže povišenje stavke za školstvo za L 5.000 i votiranje od L 2.000 za judaistički institut.

Van Vriesland izjavljuje, da budžet ne će zadovoljiti svim potrebama, i da će rad biti težak, ali da će biti još više otežčan, ako se budžet povisi, jer će to dovesti do toga, da se obveze ne će moći ispuniti. Govori o položaju blagajnika organizacije i osebinama palestinskog kreditnog poslovanja. Predlaže, da se predloženi budžet primi en bloc.

Dr. Ruppin razlaže u dugom govoru principe dosadašnje kolonizacije. U protimbi sa mnogim nezadovoljnicima smatra našu kolonizaciju prvorazrednim djelom, koja je samo, hvala izvrsnom ljudskom materijalu mogla doseći ovaj stepen. Moramo uzeti u obzir, da smo od 1908.—1914. izdali tek oko L 20.000 za kolonizaciju. Naša nacionalna ko-

lonizacija temelji se na idealizmu naseljenika. Ovi moraju osjećati, da mi nismo oni, koji daju novac, već njihovi prijatelji sa razumijevanjem za veličinu ove stvari. Još stojimo u herojsko doba kolonizacije i ova se ne može posmatrati sa stajališta knjigovodstva. Sigurno je potrebno popraviti koješta, ali se mora obaviti po radništvu samomu, koje samo teži za popravcima. Napredak zadnjih 15 godina je silan i stupamo dalje u pravcu dobrog gospodarenja. Prelazi na pitanje kupnje zemljišta i izjavljuje, da se ne smije dozvoliti da privatna društva, koja se ne mogu kontrolirati međusobno konkurišu, kupuju zemlje i prodavaju cionistima u inozemstvo. Traži, da P. L. D. C., koja je cionistička institucija bude po cionističkoj organizaciji priznata jedinim faktorom, za kupnju i prodaju zemljišta.

Konačno dokazuje, da su neispravne tvrdnje, da se industrijom može kolonizirati brže već poljoprivredom. Iskustva u Palestini pokazuju, da industrija ima da svlada iste poteškoće, kao i poljoprivreda, jer se za sve grane gospodarskog života u Palestini, najprije mora da stvore preduvjeti.

U pitanju reorganizacije uprave u Palestini, predlaže govornik, da se čisto gospodarska pitanja isključe iz djelokruga egzekutive. Svaka grana gospodarstva neka se upravlja vlastitom institucijom, a svaka ova institucija neka ima guvernera, koji će biti član egzekutive. Poljoprivredom neka upravlja jedan kolonizacioni fond. Svršava apelom, neka se ne potcjenjuje vlastito djelo baš u momentu, kad ono kod drugih i samo zadobija ugleda.

Predloženi budžet prima se en bloc.

U vezi sa budžetom prima se niz rezolucija, koje su dolje navedene.

Na predlog mizrahija da se kod sviju poslova mizrahistički radnici imaju procentualno uzeti u obzir odgovara u ime egzekutive Van Vriesland:

Palestinska egzekutiva izjavljuje, da ona, kao uvijek prije i sada nastoji, da kod izvršavanja budžeta u svim granama svog rada uzme u obzir sve dijelove Židova u jednakoj mjeri.

Mizrahi izjavljuje:

Ovime izjavljujemo, da nas izjava palestinske egzekutive ne zadovoljava, jer se do sada nije jednako uzelo u obzir mizrahističke radnike. Nadamo se, da će se u buduće ispunjavati izjava egzekutive.

Predsjedatelj konstatuje, da u pitanju Jewish Agency predleže dva predloga. Predlog Grünbauma, da se pregovori imaju voditi u okviru zaključaka XIII. kongresa i predlog Blumenfelda (vidi gore).

Sokolov izjavljuje u ime egzekutive, da ona ne može primiti Grünbaumov predlog.

Kaplan izjavljuje u ime Hitahduta, da su članovi spremni, da glasuju za predlog Blumenfelda, ako će egzekutiva i A. O. svečano izjaviti, da će se kod osnivanja Jewish Agency odrediti slijedeći uvjeti kao principi njenog rada: 1. nastavak imigracije, 2. kupnja zemljišta, 3. naseljavanje elemenata, koji će sami raditi, 4. promicanje hebrejskog jezika i kulture, 5. neka se izjavi, da će se J. A. pomalo postavljati na demokratske temelje.

Sokolov izjavljuje, da su ovi zahtjevi principi, koje je prisvojila egzekutiva. Ujeverava, da će se oni uvažiti kod pregovora.

Imeničnim glasovanjem prima se prvi dio Blumenfeldovog predloga sa 21 protiv 4 glasa i ustegnućem od glasovanja četvorice članova. Drugi dio predloga prima se jednoglasno.

Lipski predlaže budget u stvari izdataka egzekutive u Londonu. Izdaci iznašaju L 30 hiljada. Lipski je izjavio, da će se osim hebrejskog centralnog organa »Haolam« koji postoji, izdavati jedan polumjesečnik na engleskom jeziku. Govornik naglašava poteškoće, koje nastaju time, što zemaljski savezi neredovito sabiru i otpremaju ubrane šekele. Egzekutiva namjerava, da na području propagande i organizacije poveća svoj rad, samo joj je zato potrebna finansijska pomoć organizacije.

U debati kritikovao je dr. Hantke prilike u organizaciji i prebacivao je egzekutivi, da nije umijela, da energije, koje se u organizaciji nalaze, potpunoma iskoristi.

Gosp. Sokolov odgovorio je na izvode predgovornika i naglasio je, da je egzekutiva napadaje na dra. Ruppina još od početka najoštrije osudjivala. Napominje, da egzekutiva za dra. Ruppina goji najtoplije osjećaje priznanja i zahvalnosti.

Blumenfeld traži, da se u Londonu osnuje propagandno odjeljenje, jer je to ponajvažniji faktor za uzdržavanje organizacije i dobivanje novih ljudi.

Osobita se debata razvila o potpomaganju odbora židovskih delegacija u Parizu. Glasanjem je zaključeno, da se u budgetu predvidi isti stavak kao i dosada.

Mizrahisti stavili su slijedeće pitanje:

»Konstatiramo, da su članovi egzekutive dr. Halpern i dr. Vriesland povredom subote uvrjedili osjećaje religioznog židovstva i time cijionističkoj organizaciji nanijeli neizmjerne štete. Pitamo egzekutivu, što misli poduzeti, da se ova-kovi događaji u buduće ne dogode«.

Sokolov dao je slijedeću izjavu:

»Egzekutiva je u rečenom slučaju svojedobno izrazila svoje žaljenje. Uvjerena je, da će taktičnost njenih članova u buduće zapriječiti slične događaje«.

Yellin predlaže, da se Vaad Leumiju kao i prošle godine ustupe dva mjesta u palestinskoj egzekutivi.

Nakon odluke debate zaključuje A. O., da predje preko pravnih prigovora kongresnog odjeljenika.

Vriesland izjavljuje, da nije u redu, da se u egzekutivu uzimlju članovi, koji nijesu odgovorni kongresu, jer će se na taj način i u budgetnom pitanju izvršavati pritisak.

Konačno se odbija predlog Yellinov i prima se prijedlog Meriminskijev, prema kojem se egzekutiva ovlašćuje, da o tom pitanju do idućeg kongresa raspravlja s Vaad Leumijem i to na slijedećoj bazi: A. O. je principijelno voljan, da Vaad Leumiju prizna pravo delegiranja dvaju delegata u egzekutivu, no uz uvjet, da se ove delegate na osnovu prijedloga Vaad Leumija na sjednici A. O. poimence bira.

Sokolov saopćuje, da je egzekutiva u principu zaključila, da se sjedište egzekutive prenese u Palestinu i da se umoli A. O. da obrazuje odbor, koji će ispitati način, kako da se to provede.

Egzekutiva je učinila važan korak time, da je finansijsko i gospodarsko vijeće prenijela u Palestinu. Dr. Halpern, Kaplanski i dr. Ruppin upravljat će ovim odjelom, koji je prestao da bude londonskom institucijom. U debati tražila je većina govornika, da se ne istraže samo metode preseljenja, već i samo pitanje u principu. Zaključeno je, da egzekutiva na idućoj sjednici o tome podnese izvještaj.

Dr. Ruppin daje izjavu, da je već odavno htio da demisionira, jer da mora da dovrši neke neodgovorne radove. Uza sve to primio je na kongresu mandat, da dovrši rad u Americi, a kako je taj dovršen, čeka dolazak gg. Kaplanskog i Halperna, da im preda vodstvo.

REZOLUCIJE.

1. A. O. prima izvještaj o raspravama, što ih je vodio predsjednik egzekutive o proširenju Jewish Agency sa zadovoljstvom do znanja. A. O. nalaže egzekutivi, da na temelju nacrtu o Jewish Agency, koji predleži, pregovore nastavi i unapredi tako, da će moći slijedećem kongresu predložiti detaljni predlog. Utanačenja, koja će se uzeti u obzir, imaju se predložiti kongresu, da o njima donese odluku.

2. A. O. preporuča egzekutivi, da predloge komisije za Jewish Agency kod pregovora uzme u obzir.

1. Palestinski budžet.

Stavka 1. A. O. smatra važnim, da se u svrhu brže izgradnje postojećih poljoprivrednih kolonija namakne jednom kreditnom operacijom LE 50.000 izvan budžeta. A. O. moli egzekutivu, da nastoji da namakne ovaj iznos kao dugotrajni kredit za kolonije — eventualno garancijom Keren Hajesoda (predlog Ruppina).

Stavka 2. i 4. Nalaže se palestinskoj egzekutivi, da u najkraće vrijeme osnuje jedno savjetovno vijeće za resore rada i imigracije, u kojem će biti zastupane sve interesirane grupe (predlog Federbuscha).

Stavka 4. Halučke grupe, raznih pravaca, na pr. Haluc-Mizrahi i dr. imaju se kod upotrebe budžetne stavke Hahšara uzeti u obzir po njihovoj procentualnoj jakosti (Federbusch).

Stavka 5. U okviru stavke za trgovinu i obrt neka P. E. po mogućnosti uzme u obzir potrebe obrtnika. (Federbusch).

Stavka 6. Ustanovljuje se, da od stavke za Kupat Holim ima da dobije mizrahistički Kupat Holim dio, koji će odgovarati njihovoj procentualnoj jakosti.

Stavka 8. A. O. umoljava K. K. L. da za osnutak Šunat Ovdim nabavi zemljišta u blizini Hajfe i to čim to budu dozvoljavale finansijske prilike.

Stavka 14. Egzekutiva se pozivlje, da nastoji svim silama ovu stavku smanjiti na LE 12.000.

Stavka 15. A. O. prima zadovoljstvom do znanja saopćenje finansijskog i gospodarskog vijeća, da je uspjelo stvoriti sve pravne i ekonomske preduvjete za izdavanje založnica hipotekarne banke (General Mortgage Bank) i pozivlje cijioniste sviju zemalja, da se založe za prodaju ovih založnica.

Stavka 17. A. O. prepušta egzekutivi, da poduzme korake glede zastupstva cijionističke organizacije u savjetu P. L. D. C. u svrhu kontrole njene zemljišne politike (Ruppin).

Provedba ovih dijelova mizrahističkog budžeta, koji spadaju pod pojedine departemente, stoji pod kontrolom upravitelja ovih departementa. Finansijska kontrola ovih stavaka kao i stavka Mizrahi spada pod treasury egzekutive isto tako kao i svi ostali dijelovi budžeta (van Vriesland).

Pozivlje se egzekutiva i finansijsko i gospodarsko vijeće, da slijedećoj sjednici A. O. predlože nadopunu budžeta za slučaj većih primitaka organizacije.

Kod toga neka se u svrhu školstva predvidi svota od LE 5.000. (Yellin).

Ustanovljuje se, da ni Vaad hahinuh, ni koja druga institucija, ne smije na temelju kakvog zaključka sama se obvezivati u novčanom pogledu.

4. Londonski budget.

1. Predloženi budžet za izdatke organizacije izvan Palestine u iznosu od LE 30.000 prima se provizorno. Pozivlje se egzekutiva da slijedećem zasjedanju A. O. podnese detaljirane predloge.

2. Za Komitee des Delegations Juifs odobrava se godišnji iznos od LE 1320.

3. Sjedište egzekutive.

Pozivlje se egzekutiva, da slijedećem zasjedanju A. O. podnese opširni izvještaj o pitanju preseljenja egzekutive u Palestinu.

Nacrt za Jewish Agency

Londonskom Akcijonom komiteju predložen je reorganizacioni nacrt Jewish Agency kao rezultat pregovora, što ih je dr. Weizman vodio s necijionistima Amerike. Našim čitaocima možemo već sada dati točan tekst statuta u njegovoj konačnoj redakciji. Statut je u toj formi primljen od komisija, koje je izabrao A. O. U dodatku se kaže, da je ovaj statut samo provizornog značenja i da vrijedi samo do zasjedanja jednog svjetskog židovskog kongresa, koji bi se eventualno imao sazvati. Ovaj statut preporučan je predsjedniku organizacije dru. Weizmannu kao smjernica kod njegovih daljnjih pregovora s američkim Židovima.

1. Zadaće Jewish Agency.

Zadaća Jewish Agency je izgradnja narodne domaje za židovski narod u Palestini.

Jewish Agency ima da svrši slijedeće zadatke:

1. Političku funkciju savjetovanja i saradnje u administraciji Palestine;

2. Stvaranje takovih gospodarskih, kulturnih i socijalnih osnova, koje će omogućiti židovsku naseobinu i kolonizaciju u zemlji.

Ona ima u smislu člana 4, 6. i 11. mandata da unapređuje skupnu kolonizaciju Židova, da potpomaže razvitak gospodarskih sila zemlje, da u tu svrhu provadja javne radove i da kontrolira javne korporacije. Ovaj rad imade svrhu, da za useljenike stvara mogućnosti zarade u zemlji i da stvori preduvjete za razvitak samostalnog židovskog rada. Ove zadatke Jewish Agency imadu u vidu samo opće dobro, te su u prvom redu određene ostvarenjem narodne domaje.

Jewish Agency imade dalje da potpomaže obnovu zemlje na taj način, da podupire osnivanje židovskih općina. Daljnja joj je zadaća, da stvori nacionalno školstvo, koje će bazirati na hebrejskom jeziku te druge kulturne ustanove, koje su potrebne za razvitak narodne domaje.

Prema tome imade Jewish Agency dvostruko značenje.

1. Ona je korporacija, koja je u članu 4. mandata predviđena kao javno-pravna korporacija s funkcijom da savjetuje palestinsku administraciju i da ju potpomaže kod rješavanja ekonomskih i svih drugih pitanja, koja se tiču židovske narodne domaje i interesa židovskog naroda.

Jewish Agency ima prema tome zadaću, da štiti prava židovskog naroda na svoju narodnu domaju, da po posebnim organima održa trajni kontakt s administracijom Palestine t. j. s upravom mandatarne vlasti u Palestini i vladom u Londonu.

2. Drugo je aspekt Jewish Agency multinarjno-židovski. Ona je nosioc volje i dužnosti židovskog naroda, da stvori narodnu domaju u Palestini. U tom je smislu udruženje svih onih Židova, koji su za to pripravnici. Ona treba da koncentrira moralne energije židovstva u dijaspori na Palestinu, da nasmogne finansijska sredstva za obnovu Palestine i da provede kolonizatorni rad u Palestini.

2. Program Jewish Agency.

Osnova za obrazovanje proširenje J. A. sastoji se u tome, da u svakome od njenih organa cijionistička organizacija bude zastupana s 50%. Ova propozicija je nepromijenljiva osnova za konstituciju Jewish Agency u koliko je sama cijionistička organizacija ne će promijeniti. Ovaj se uvjet imade zajedno s obavijesti o proširenju Jewish Agency saopćiti mandatarnoj vlasti.

Cijionistička će organizacija onih 50%, što njoj pripadaju, odrediti po svojoj uvidjavnosti a samo ona može da ih zamijeni ili opozove.

3. Jewish Council.

Fundamental Jewish Agency sačinjava Jewish Council. Ona je zakonodavna korporacija Jewish Agency. Sastoji se od 160 članova, od kojih polovicu delegira Cijionistička organizacija, a drugu polovicu Židovi raznih zemalja. Kraj toga imat će mjesta u Councilu i velike organizacije, što rade u Palestini. Izbor poslanika Židova pojedinih zemalja uslijedit će na osnovu jednog demokratskog općeg izbornog sistema ili nominacijom korporacija, koje reprezentiraju židovstvo te zemlje.

Broj poslanika pojedinih zemalja odrediti će se po broju židovskog pučanstva u toj zemlji njenih doprinosa za Keren Hajesod i općenu njenu sposobnost za rad. Za Židove Amerike

rezervirati će se 40% poslaničkih mjesta necijonističkih poslanika, ukupno dakle 32. Kod svakog povišenja broja necijonističkih poslanika, automatski mora da uslijedi i povišenje broja cijonističkih za isti broj. U niže navedenoj tabeli predlaže se razdioba poslaničkih mjesta, kako bi odgovarala današnjim prihtkama.

Zapadna Evropa.

Engleska	2-1
Njemačka	2
Francuska	1
Italija	1
Holandija	1
Skandinavija (Danska, Švedska, Norveška Finlandija)	1
Belgija	1
Austrija	1
Čehoslovačka	1
Ugarska	1
Jugoslavija	1
Španija, Portugal	1

Istočna Evropa.

Poljska (7), Galicija (3)	10
Rumunjska	3
Letlandija	1
Estlandija	1
Litva	1

Amerika.

Udružene Države	25
Kanada	2
Argentina	1
Južna Amerika	1
Australija	1
Indija	1
Južna Afrika	1
Erec Izrael (Vaad Leumi)	3
Rusija	2

Sefardske općine.

Bugarska	1
Turska	1
Egipat	1
Tunis	1
Grčka	1
Maroko	1
Alžir	1
Mezopotanija	1

Osim toga određena su daljnja 6 mjesta za necijonističke organizacije, koje već rade u Palestini.

Konstitucija Councila moći će da uslijedi, kad će biti izabrano bar 50 necijonističkih delegata, a svakako medju njima i delegati Amerike i Poljske. Council se godišnje sastaje jedamputa.

1. a) Da raspravlja o političkim pitanjima i da o njima donese principijelne zaključke.

b) Da vijeća i donese zaključke, kako će se nasmoći finacijsalna sredstva za iduću radnu periodu.

c) Da postavi godišnji budžet, da vijeća i donese zaključke o kolonizatornome radu u Palestini, (imigraciji, gospodarskoj i gradskoj kolonizaciji, odgoju i školstvu i socijalnoj skrbi).

4. Egzekutiva Jewish Agency.

Egzekutiva Jewish Agency sastojat će se od 14-16 članova. Predsjednikom egzekutive je predsjednik cijonističke organizacije

Egzekutiva je izvršni organ Jewish Agency. Na osnovu zaključaka i direktiva councila ima ona u glavnome tri područja rada:

1. Vodstvo političkih posala;

2. Da privuče cijeli židovski narod na rad za obnovu židovske Palestine;

3. Vodstvo i provedbu kolonizatornog rada.

a) Da se omogući permanentni rad, imenovat će egzekutiva pododbore, a sama će se sastajati svaka dva mjeseca.

Vodstvo političkih posala leži u rukama predsjednika. On vodi poslove samostalno, imenuje svoje saradnike, koji s njime sačinjavaju politički odbor. Dužan je od vremena do vremena izvjestiti o svom radu egzekutivu.

b) Da se predobiju široki krugovi židovskog naroda, potrebna je propaganda za židovsku domaju i finacijsalna agitacija. Te poslove najbolje će provesti jedan pododbor, koji će sačinjavati članovi egzekutive i direkcija Keren Hajesoda;

c) Kolonizacijono djelo u Palestini samostalno provadja gospodarsko vijeće na osnovu zaključaka egzekutive i councila, a ono mora da periodično izvještava egzekutivu.

Što se tiče sjedišta egzekutive još nije ništa definitivnog predloženo. Gospodarsko vijeće će u svakom slučaju imati svoje sjedište u Palestini.

Keren Hajesod.

Keren Hajesod je finacijsalni instrument Jewish Agency. Propaganda i sabiranje uslijeduje pod egidom Jewish Agency. Council Jewish Agency imenuje direktorij Keren Hajesoda u istoj proporciji kao i druge organe Jewish Agency. Kao ekvivalent za plaćaoce imać će i Keren Hajesod svoju reprezentancu u Jewish Agency.

Administrativni troškovi Jewish Agency.

Administrativne troškove Jewish Agency snašat će Židovi pojedinih zemalja, odnosno korporacije, koje će ih reprezentirati.

Politička regeneracija

Piše Marthef.

O jednoj židovskoj politici u užem smislu, u dva tisućljeća eksila, ne može biti govora. Povijest Židova ove jedincate, duge i teške periode, u glavnome je povijest duševnog života naroda. Moglo bi se s pravom da kaže, da je ona tek dio povijesti i književnosti. A ako ona dolazi ipak češće u užu vezu sa važnim i sudbonosnim političkim događajima raznih zemalja, onda se to odnosi skoro uvijek na život okoline.

Židovski narod imao je da vodi najtežu borbu lih za egzistenciju. Bilo je to djelo božje providnosti, da su neprijatelji židovskog naroda uvijek mislili — time su nam nanašali štetu gdje su samo mogli — da židovski narod ime svoje organizacije i forme političkog života. Dobro je, da nisu znali, kako smo slabi i nemoćni bili u tom pogledu. Vodje židovstva u galutu, bili su o tome uvijek na čistu i smatrali su održanje naroda božjim čudom. Šta je bila židovska politika u galutu? Moljakanje za samilost. Ako se poslije teških žrtvi i groznih pogroma konačno ustanovilo, da se nepravedno i bezrazložno okrivljivanje ne temelji na istini, onda se to smatralo političkim uspjehom.

Zar je prije Herzla u galutu bilo židovskih političara? Sigurno ne. Zar se Chasdai ben Isak, Manase ben Israel, Gabriel Riessner ili Moses Montefiore mogu nazvati židovskim političarima. Oni su bez sumnje izvanredni muževi, koji su za dobrobit svog naroda pridonijeli velikih žrtava i postigli lijepih uspjeha. No manjkala im je izradjena židovsko-politička ideja i nisu razvili židovsko-političkog djelokruga. Njihova je židovska politika dno tek posredna, neslobodna, da ne kažem poni-

zna, koja je s jedne strane bila vezana na pojedince, a ne uz cijeli narod, a s druge bila ovisna o tuđoj volji i slučaju. Vodje židovskog naroda u galutu bili su preteče Pinskera i Herzla i bez duševne evolucije, političkih promjena i tehničkih tekovina 18. i 19. stoljeća, bio bi valjda nemoguć začetak političkog osjećanja i življenja židovskog naroda. Ali i pored toga treba da nam bude jasno, da je cijonistički pokret dao temelje i izgradio regeneraciju židovske politike.

Cijonističkim pokretom postao je židovski narod političkim faktorom u životu drugih naroda. On ima svoju političku organizaciju sa političkim životnim formama i političkim djelovanjem.

Od razorenja Jerusolima, Teodor Herzl prvi je političar židovskog naroda. Kao nekoć Johanan ben Sakaj, tako se i on podigao, ostavio trule ruševine židovsko-političke prošlosti, pobijedio mnoge neprijateljske linije — još u sumnji — i osnovao novu školu židovskog odgoja i židovske politike.

Nije potrebno, da se dugo zadržimo kod ove pomisli, no tim nužnije je, da se toga sjećamo često. Jer prirodni, poštenu i iskreni duh ove židovsko-političke škole, koji se podigao — da govorim riječima Gabrijele Riessnera — na vjerovanju i vjernosti, istine i časti, i koji je najveća čudoredna i historijska tekovina cijonističkog pokreta, daleko još nije prezreo u naziranje i regenerirao politiku cijelog naroda i odredio mu pravac.

Mnoge žalosne borbe, oštre protivnosti, koje se pokazuju u javnom životu židovskog naroda imaju se pripisati jedino pomanjkanju političke regeneracije. Daleko smo od toga, da sumnjamo u židovsku narodnu vjernost Agude, naprotiv smo tek nedavno u ovome listu pisali o njenom idealnom nastojanju. No jedno je jasno: borbene metode Agude su jadne, njen politički duh potječe iz mračne galutske škole, njeno političko oružje nosi znak ropstva.

Politička je regeneracija potrebna. Nismo li to vidjeli još za vrijeme židovskih partijskih borbi u Galiciji, kad su u staroj Austriji prvi cijonistički zastupnici ušli u bečki parlament? A kako je odurna bila borba Agude u Čehoslovačkoj, prigodom zadnjih izbora za parlament! Ako se doista bori za Boga i svoju Toru, nemoguće je, da borba zauzme takove oblike. Bez sumnje da su mizrahiste bliži religioznom idealu židovstva. Žalosnom posljedicom ovog pomanjkanja političkog poštenja i smirenosti, može se smatrati strašna tragedija, koja se nedavno desila u Jerusolimu i kojoj je bio žrtvom dr. Israel de Haan.

Ne manje tužna, ali i ne manje karakteristična u tom pogledu, bila je zanimiva parnica vodjena zadnjih tjedana izmedju Roberta Strickera i spisatelja Bettauera. Došlo je jasno na vidjelo, da su pače obrazovani Židovi često daleko od toga, da cijonistički-političko naziranje i pravac dobro razumiju. Čudoredna i politička razlika galutskog Židova i jednog poštenog cijoniste još je pre malo svijesna općenitosti. Strickera se smatra nekim drugorazrednim »domestikom« u jednoj pokvarenoj kahali, a Keren Hajesod smatra se haluka — darom, kojim se kod »balaním« može kupiti kadiš...

U cijonističkom pokretu, mora da političko odgajanje i regeneracija židovskog naroda postane kruna cijelokupnog kulturnog rada.

Jewish Agency nova je institucija u životu židovskog naroda. Ona će sama prokričiti put i njime ići. Uspjeh — stvar je budućnosti. Ci-

jonističke organizacije postajat će i dalje u duhu Herzla, pod barjakom, koji nam je dao on.

Ma kako bila Jewish Agency »amerikanska« ili »evropska«, cionistička organizacija ostat će »židovska«. Ona će ostati i opstajati dalje s jednostavnog razloga, jer mora da postoji, jer njeni ciljevi nisu postignuti, njene zadaće još nedovršene.

Kolonizacija po zemaljskim organizacijama

U nizu članaka hoćemo da našoj cionističkoj javnosti prikazemo mogućnosti njenog aktivnog i direktnog sudjelovanja kod izgradnje Erec Israela.

Uredništvo.

Činjenica, da se izgradnja Erec Israela razvija tempom, koji nikako ne odgovara zahtjevima našega političkog položaja, dala je inicijativu, da se na svim stranama traže nove mogućnosti, kojima bi se brže postizavalo stvaranje židovskih pozicija u Palestini. Traže se nove metode, kojima bi se privuklo nove židovske krugove i mase na suradnju (Jewish Agency), traže se nova vrela za namicanje kapitala. Oni koji se bave samom kolonizacijom, traže metode, kojima bi se raspoloživi kapital investirao rentabilnije, da se tako naseli i ustali što veći broj ljudi.

Jedna od novih metoda kolonizacije je takozvana kolonizacija po zemaljskim savezima (Landsmanschaftliche Kolonisation). Zadnja godišnja konferencija Keren Kajemeta u Karlovim Varyma primila je slijedeću rezoluciju:

»Današnji pokušaji s kolonizacijom po zemaljskim organizacijama dokazuju, da je ta forma zvana, da probudi nove židovske energije za naseljavanje Erec Israela.«

Time cionistički savezi pojedinih zemalja dobivaju novu zadaću. Moja je stvar, da ovdje prikazem njen smisao i svrhu, sve pogodnosti ove metode i načine praktičnog izvršavanja ove zadaće.

Sredstva, kojima je do sada raspolagala cionistička egzekutiva (Keren Hajesod) bila su tako ograničena, da se tek četvrtina mogla upotrijebiti za poljoprivrednu kolonizaciju, dočim su ostale ¾ jedva dostajale za pokriće potreba školstva, zdravstva, imigracije itd. To je razlog, da kolonizacijski departement nije mogao postaviti svoju djelatnost na širu i zdraviju bazu. Zadnjih se godina osnovalo deset što većih, što manjih kolonija, no već ovaj maleni broj znači za budžet egzekutive tako veliki teret, da ona ove kolonije nije odmah u početku mogla fundirati kako treba. Negdje nisu građene kuće i gospodarske zgrade, već postavljene provizorne barake i šatori, drugdje je nabavljeno premalo živog ili mrtvog inventara. Stoga je egzekutiva sada zaključila, da cijeli svoj rad u ovome pravcu posveti stabilizaciji i izgradjivanju ovih već postojećih kolonija. Tako, te se godinu dana, a možda i dulje sa strane egzekutive ne će osnivati novih kolonija. Pokraj toga Keren Kajemet sada ne posjeduje više slobodnog zemljišta. Cijeli kompleks kupljen 1920. godine u Emek Jezreelu podijeljen je novim kolonijama. Redovito ulazeća sredstva Keren Kajemeta ne dostaje, da se udovolji i današnjoj našoj maloj potrebi, a kamo li u slučaju, kad bi cionistička organizacija imala sredstva za rad većeg stila.

Kolonizacija po zemaljskim savezima, jedan je način, koji će znatno popraviti ovaj teški položaj poljoprivredne kolonizacije. Ona može zapriječiti, da nastane posvemašnji za-

stoj u toj pored industrijskog razvitka najvažnijoj grani našeg obnovnog rada.

Keren Kajemet i poljoprivredni odsjek egzekutive mora da kod izbora naseljenika rade po nekim principima. Pored kvalifikacije koje mora da ima naseljenik u stručnom i moralnom pogledu, treba se uzeti u obzir i vrijeme, koje on radi u zemlji i čeka na naseljenje. Ne smije se stari radnik zapostavljati za novim i ako ovaj eventualno ima bolje kvalifikacije u stručnom pogledu. No time gubimo vrsne ljudske sile, koje su osudjene, da godinama čekaju, troše se uslijed opće nezaposlenosti u zemlji često u drugim neproduktivnim strukama, gdje nisu na svome mjestu. Osnivanjem kolonija zemaljskih saveza, koje stoje izvan granica općih principa egzekutive, koncentrirat će se ove produktivne elemente i dati im mogućnost potpunog razvitka svojih sposobnosti na vlastitu i opću korist. Ovo je koncentriranje i produktiviranje ljudskih snaga od ogromne važnosti.

Princip ove metode je računanje na volju Židova, da i sami direktno suraduju u Palestini, da stvore jedno djelo, koje će biti spomenikom njihovog osjećanja za Erec Israel, da sagrade mjesto, gdje će živjeti ljudi, proizašli iz njihove sredine. Računa se tu i na hladnu stvarnost mentaliteta, koji hoće da znade, što je učinjeno onime, što je dao i vidi efekat svoje žrtve — prinosa u vidljivom i njemu jasnom i razumljivom dobru.

Nastojanje je cionističke egzekutive, da proširi turistički pokret u Palestinu na sve židovske krugove. Već prošle godine pokazalo je ovo nastojanje lijepi uspjeh. Broj posjetilaca iz Poljske, Amerike, Rumunjske, Njemačke i Čehoslovačke znatno je porasao i mnogi su investirali kapitala kupnjom zemljišta, sudjelovanjem i osnivanjem industrija i sl. Nema sumnje, da će se ovaj turistički pokret vremenom razviti u veliko hodočašće nacionalnog židovstva. Usprkos jakog djelovanja same Palestine i sveg što je tamo stvorio novi židov, mislim, da će mnogi osjećati neko nezadovoljstvo, ako u onoj množini radova izgradnje, ne će naći ništa vlastitoga, nigdje znak svog udjela. Puno zadovoljstvo imat će, kada na svom putu kroz zemlju dođu na mjesto, gdje radi cijela grupa njihovih zemljaka, eventualno starih znanaca, kad vide kako napreduje jedno poduzeće, kod kojega su i oni sudjelovali kapitalom. Tu će se još više osjećati kod kuće. Ovim posjetom Palestina za njega nije više predodžba, već lijepi, prekrasni doživljaj. Razvitak kolonije Židova njegove zemlje koju je vidio, gdje je bio gostom, ne će za njega biti tek jedna od mnogih cionističkih akcija, već poduzeće, kojim je lično vezan. Mnoštvo posjetilaca stvorit će usku vezu između židovskog življa jedne zemlje s njihovim zemljacima i time sa samom Palestinom. Naravno da će to djelovati na cijeli cionistički pokret u ovim zemljama. Erec Israel primakla se bliže, njen je utjecaj postao mnogo jači.

U praksi se ovo sudjelovanje Židova pojedinih zemalja sastoji u tome, da u svrhu naseljenja svojih vlastitih ljudi moraju namaknuti sredstva za kupnju zemljišta, koje će nacionalizovano u okviru Keren Kajemeta biti ovima dano u nasljedni zakup. Osim toga imaju zemaljski savezi namaknuti sredstva za instalaciju koloniste, t. j. gradnju kuća i gospodarskih zgrada, za inventar i pogon u prvoj godini. Kasnije pridolazi namicanje sredstava za povećanje kolonije. Ovo se ima obavljati izvan svih ostalih akcija. Možda,

da će time momentano trpiti opće cionističke institucije (Keren Kajemet i Keren Hajesod). No ta se okolnost mora posmatrati s drugog stajališta. Šteta, koja će eventualno biti na-nešena ovim institucijama, bit će mnogo manja od sredstava, koje kolonijom dobiva Palestina. Ova diferencija u gotovom novcu je onaj višak, koji ovom metodom naseljivanja dobivamo za izgradnju. Zemaljski savezi moraju se obvezati, da će u stanovitom odsjeku vremena povećanim kontingentom K. K. ili izvan njega namaknuti svotu, koja je potrebna, da Keren Kajemet može kupiti zemljište za koloniju. A ovaj na temelju ove obveze može da kupi zemljište na otplatu u istom odsjeku vremena. Keren Kajemet dolazi opet do mogućnosti da kupuje zemljište, a budžet egzekutive raste i povećava se, jer ona ne treba da se brine za samo fundiranje ovih kolonija.

Danas ima u Palestini tek 2 ili 3 ovakove kolonije (Hefciba, Tel-Adas). Uprava Keren Kajemeta primila je ovu metodu kao lozinku rada tekuće godine. Ušiškin postigao je na svom putovanju po Evropi vanrednih uspjeha. Grčka, Bugarska, Rumunjska, Bukovina i t. d. obvezale su se namaknuti sredstva za kupnju velikih areala u svrhu osnivanja vlastitih kolonija. Prva koja ima biti osnovana ove godine je naša jugoslavenska farma. Nadajmo se, da će brzo slijediti mnoge druge. Tek kad ih bude postojalo mnogo, shvatit će se njihova velika važnost.

Jehuda Altmann.

Novi zakon o carinama u Palestini

Već godinama nastoje cionistička egzekutiva i mnogi interesirani stručnjaci, da stvore preduvjete za razvitak industrije u Palestini. Agitacijom uspjele je zainteresovati židovske veleindustrijalce raznih zemalja i mnogi su došli da sami pogledaju situaciju i mogućnosti stvaranja vlastitih industrija i poduzeća. Većina su ostavili Palestinu, a da se nisu mogli odlučiti na ogromne investicije, koje iziskuje osnutak jednog većeg poduzeća. Jedna od glavnih poteškoća bila je vrlo visoka carina za sve strojeve i sirovine. Pregovori sa vladom glede sniženja ili oslobodjenja od carine nisu imali uspjeha. Naprotiv je ozlovoljilo vladu, što su se isti ovi industrijalci nakon dugih pregovora redovito povukli i ostavili zemlju.

Tokom zadnjih mjeseci pregovarao je odio za trgovinu i industriju cionističke egzekutive sa palestinskom vladom u cilju, da ova izda zakon o oslobodjenju od uvozne carine za mnoge predmete potrebne za razvitak kolonizacije, koji u industrijskom, toli u poljoprivrednom pravcu. Zadnjih je dana Savez cionista Jugoslavije primio opširnu obavijest, da je palestinska vlada prihvatila ovaj zakon.

Prema ovome zakonu mogu se uvažati u Palestinu slobodno od carine svi strojevi za industrijske svrhe. Dolični paragraf zakona stilizovan je kako slijedi:

Slobodni su od carine svi strojevi određeni za upotrebu u tvornicama i industrijskim poduzećima a uveženi su po samom posjedniku ili ravnatelju poduzeća. Nadalje strojevi za natapanje, drenažu i opskrbu vodom; strojevi i djelovi strojeva električnim, parnim ili vatre-nim i drugim pogonom, ali ne strojevi pogonjeni ljudskom ili životinjskom snagom, te oni, koji djeluju posredno.

NATJEČAJ.

Kod izraelitske bogoštovne općine u Pakracu ispražnjeno je mjesto

kantora

šoheta, ubodeka i balkore, te vjeroučitelja za nižu i višu pučku školu u jednoj osobi.

Traži se znanje hrvatsko-srpskog ili kojeg drugog slavenskog jezika.

Prednost imaju inteligentni i religiozno valjano izobraženi.

Stan i pripadajuća bašća u naravi.

Reflektanti neka svoje ponude uz curriculum vitae i prepisima svjedodžbi, te približnom naznakom plaće čim prije pošalju.

Predstojništvo.

Izraelitska bogoštovna općina Niš.

NATJEČAJ.

Izraelitska bogoštovna općina u Nišu traži mladju vrsnu

učiteljsku silu

za podučavanje hebrejskog jezika, koji bi eventualno bio i h a z a n (kantor).

Reflektanti, koji imaju biti vješti srpsko-hrvatskom jeziku neka pošalju najkasnije do 25. augusta o. g. svoje ponude s prepisom svjedodžbi te navodi-ma o dobi i obiteljskom stanju potpi-sanom školskom odboru.

Isak Mandilović »Čika Marko«, Niš.

INSTALACIONI ZAVOD**MILAN FREIBERGER**

BAKAČEVA ULICA BR. 5 ZAGREB TELEFON BROJ 6-14

UVADJANJE ELEKTR. POGONA (CENTRALA), DYNAMO STROJEVA, ELEKTROMOTORA, ELEK. RASVJETE, KUĆNIH TELEFONA. PREUZIMA SVE POPRAVKE ISTE STRUKE.

J. B. SOELLNERS Nachf. A. G.
REISSZEUGFABRIK
NÜRNBERG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S. H. S.

Dioničarsko društvo

„**MERKUR**“
veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB, Ilica 31. Telef. 17-93.

Mirko Weiss
Maksimireka cesta 46.
Klesarska industrija
i kiparstvo

Veliki izbor nadgrobnih spomenika iz mramora, švedskog i šleskog granita. Izvadjaju sve u klesarski i kiparski obrti spadajuće poslove kao i izradbu

Mramornih ploča
za gradnje i pokrovo.
Osobito umjerene cijene

Prva hrvatska veletrgovina željeza i
željezne robe

Ferdo Hirschl k.d.
Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279
Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište željezne robe, posudja, gospodarskih strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste građevnih potrebština. Solidna roba, brza posluga, cijene umjerene.

SIDRO d. d.
za trgovinu željezom Zagreb
Vlaška pl. 40. Telefon br. 69 i 21-30

Komisijono skladište tt.
Gebrüder Böhler & Co. A.-G.
Wien Berlin

Ociel za alat i konstrukcije
St. Egydy-er Eisen- und Stahlindustrie-gesellschaft in Wien
Turpije Anker Fischer, žice i užeta od žice

„**M A C H E R**“
Agentura za prodaju kuća i zemljišta.
Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67.

Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva, Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, veliki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže, najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, veleposjede, ako se obratite na opšte sa svog dobrog glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno protokoliranu tvrtku „**MACHER**“

Najviše uspjeha
u Vašem podu-
zeću možete po-
lučiti ako ogla-
šujete u našem
listu!

Prva banatska fabrika makarona i testa
a. d. Veliki Bečkerek. (Banat)

Telefon 271-272

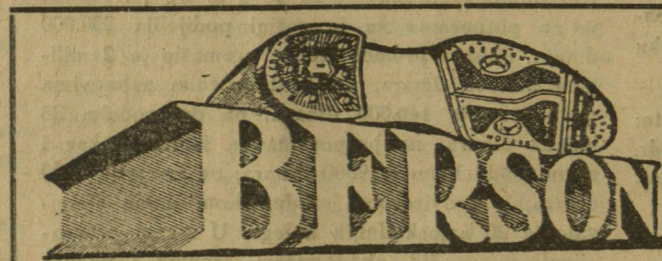
Brzozavi: Makaroni

nudja svoje nadasve dobre vrsti tjesta iz garantovane čiste banatske krupice (gries) po napuljskom sistemu uz najpovoljnije cijene.

Naročito preporuča
košer šel pesah

fabrikate, koji se proizvadjaju po nadzorom bečkerečkog nadrabinata
Glavno zastupstvo za Zagreb

Makso Weiss

Gumene pete i
Gumene potplate

jeftinije i trajnije su nego od kože! Najbolja zaštita protiv vlage i zime!

P A M U K

sve vrsti i
u svim brojevima

Žuti — bijeli — farbani

A. ROMANO

ZAGREB,

Boškovićeva ulica broj 15

Brzozavi: DIANA Telefon broj 23-66

M O L I N O

žutica platno

šifoni

vata (za poplune)

Tražite li elegantne cipele

za proljeće i ljeto, izvolite razgledati naše izloge i uvjerit ćete se o kakvoći i

jeftine cijene!

ŠANDOR EBENŠPANGER

Skladište cipela

Ilica 2